

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 15.03.2013
Sayı: 791

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'nin birçok bölgesinde yetişen ancak iklim özelliklerinden dolayı yoğun olarak Ege ve Akdeniz bölgesinde görülen Orkideler yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Hollanda'da bir orkide yumrusunu sökene bile hapis cezası verilirken, Türkiye'de yılda 120 milyon orkide sökülmemektedir. Soğanlı ve yumrulu bitkilerin yok edilmesinin önüne geçmek, yeni yasal düzenlemelerin yapılması ve var olan yasaların uygulanması uygulanması amacıyla Anayasa'nın 98, TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105. nci maddeleri kapsamında Meclis Araştırması açılması konusunda gereğini arz ederiz. 11.03.2013

ANT MUK

Y. L. PIRAY SAKAR

F. Nur Serter
İstanbul M.V.
Milletvekili

Op. Dr. Arif BULUT

Antalya Milletvekili

İbrahim ÖREN
Manisa M.V.

Ahmet Topkap
Afyonkarahisar M.V.

Kamer Genç
Tunceli M.V.
Milletvekili

Osman Kapıcı
Antalya M.V.
Milletvekili

Mülazım İzzet Kırman
M.V.

R. Kerim ÖZKAN
BURDUR M.V.

Ali Adnan Husein
HUSEİN M.V.

Ali Haydar ÖNER
İsparta M.V.

Celal DİNÇER
İstanbul Milletvekili

Candan Yünceler
Telukdaş M.V.

Haluk Ahmet Akın
Beşiktaş M.V.

..... Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

[illegible]

..... Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

[illegible]

GENEL GEREKÇE:

Akdeniz Ülkeleri'nde yayılış gösteren orkide türleri, tropik bölgelerdeki akrabalarının tersine karasaldır ve toprakta yetişir. Türkiye, orkideler bakımından oldukça zengindir. Türkiye'de yaklaşık 170 orkide türünün yayılış gösterdiği bilinmektedir. Yaklaşık olarak her dört türden üçü Antalya ve Muğla İl sınırları içerisinde yayılış gösterir. Antalya İlinde Akdeniz Üniversitesi tarafından dokuz yıldır sürdürülen arazi çalışmalarına ait veriler ışığında Antalya İlinde 68 orkide taksonunun yayılış gösterdiği bilinmektedir.

Antalya bölgesinde tamamı kritik olarak yok olma tehdidi altında bulunan, uluslararası IUCN kriterlerine göre CR (Critically Endangered: Kritik olarak tehlike altında) kategorisinde yer alan iki tür; Likya (Kaş) Orkidesi (*Ophrys lychia*) ve Kemer orkidesi (*Ophrys climacis*)'dir. İl genelinde Anadolu Orkidesi (*Orchis anatolica*), Arı Orkide (*Ophrys apifera*), İtalik Orkide (*Orchis italica*), Dev Orkide (*Barlia robertiana*) türleri de nesli tehlike altındaki orkide türleridir.

Likya (Kaş) orkidesi ile ilgili TÜBİTAK desteği ile Akdeniz Üniversitesi ve Antalya Orman Bölge Müdürlüğü tarafından; Kemer orkidesi üzerine de WWF Türkiye tarafından desteklenen 'Antalya'nın Beşi Bir Yerde' projesi kapsamında koruma projeleri yürütülmektedir. Ancak Antalya Orman Bölge Müdürlüğü'nün de iştirakçi kurumlardan olduğu ve Antalya İli'ne endemik beş kritik olarak tehlike altındaki bitki türünden ikisi, Kemer orkidesi ve Olimpos safranı, bu türlerin bilim dünyasına tanıtıldıkları (tip lokasyonu) ve ana yayılış merkezi olan Kemer Kesme Boğazı'nda yapılması planlanan HES projesinin tehdidi altındadır. Bu türlerin yanında aralarında relikt endemik türlerin de yer aldığı 51 familyaya ait 41'i lokal olmak üzere 111 bitki türü Akdeniz Üniversitesi'nde görevli akademisyen uzmanlar tarafından tespit edilmiştir. Devletimizin imzalamış olduğu uluslararası çevre koruma yasalarına göre bu habitat tiplerinin korunması gerekmektedir. Kemer orkidesi ve Olimpos safranı türleri yanında alanda rastlanan IUCNE göre Tehlikede (EN= Endangered) olan *Asperula pseudochlorantha*, *Onosma strigosissimum*, *Globularia davisiana*, *Origanum solymicum*, *Galanthus peschmenii* gibi dar yayılışlı ve Antalya İli'ne lokal endemik taksonların varlığı bu görüşü doğrular niteliktedir. Adı geçen türlerin tamamı yayılış alanları ve habitatları korunmadığı sürece yakın gelecekte nesilleri tehlike altına girme riski yüksek türlerdir.

Anadolu'da yumrulu orkidelerin çoğundan (%85) salep elde ediliyor. Hollanda'da bir orkide yumrusunu sökene bile hapis cezası verilirken, Türkiye'de yılda yaklaşık 120 milyon orkide bitkisi sökülüyor. Türkiye'nin 40 endemik türünden biri olan Likya Kaş Orkidesi'nin ise yürütülen proje ara sonuçlarına göre sadece 237 bireyi kaldığı biliniyor. Dondurma ve salebin hammaddesi olan orkidelerin kurutulup 1 Kg salep olabilmesi için, yaklaşık 12 kg yaş orkide yumrusu köklenmektedir. Yıllık kuru orkide yumrusu ticaretinin hacmi Muğla'da 700, Antalya'da 500 kilo civarındadır. Türkiye genelinde ise yaklaşık 6-7 ton civarında kuru orkide yumrusunun ticareti, dolayısıyla 80 ton yaş orkide yumrusuna denk düşüyor. Bir kiloda, 1000-3000 arasında değişen orkide yumrusu olduğu düşünülürse, sökülen orkide yumrusu miktarı korkunç rakamlara ulaşmaktadır.

Akdeniz ve Ege Bölgeleri'nde yoğun olarak görülen orkide türlerinin, vahşi madencilik uygulamaları, yol, turizm, kontrolsüz otlatma vs. gibi baskılardan dolayı geleceği büyük tehdit altındadır. Tarım alanlarında halen üretilmeyen bu nadide bitki grubunun kısa süre içerisinde önlem alınmadığı takdirde yakın yok olacağı aşîkârdır.

Orkidelerin son kalesi olan Antalya bölgesindeki Likya Kaş Orkidesi, Kemer Orkidesi, Olimpos safranı gibi türlerin ve diğêr bölgelerdeki orkidelerle birlikte, soğanlı ve yumrulu bitkilerin yok edilmesinin önüne geçmek, yeni yasal düzenlemelerin yapılması ve var olan yasaların uygulanması için "Meclis Araştırması" açılması gerekmektedir.